

Sünistlikud oraaklid

■ Vesti Dnja ajakirjanik ajas eesti sünoptikute kohta udujuttu ja vene Delfi kommentaatorid kukkusid valetama nii et suu suitseb.

Internetis surfata on alati põnev – vahel võib sattuda õige jahmatavatele väidetele. Eriti siis, kui veel lugeda mahlakaid kommentaare.

8. augustil lugesin venekeelses Delfis kellegi Dmitri Jarkini lugu “Miks peame maksma sünoptikuile ebaõigete prognooside eest?”, vahendatud ajalehest Vesti Dnja.

Sünoptikud rikuvad inimeste tuju

See algas nii: “Kaua jätkub see irvitamine inimeste üle? Kuu aega tagasi lubati, et juuli teine pool tuleb vihmane, augustis aga saabub õhusoe. /.../ Osutus, et juuli lõpp ei tulnudki nii vihmane. Ja seda, et augusti algul saabub lubatud soe ilm, on raske uskuda. /.../ Kui sünoptikuil oleks mingi põhjus rahvast petta, siis saaks sellest veel aru. Tegu on aga elementaarse ebaprofessionaalsusega!”

Edasi oli juttu, et mõni aasta tagasi laskis Moskva linnapea Juri Lužkov valeprognoosi eest sünoptikud töölt lahti. Loos järgnes nõue, et inimesed ei peaks oma tuju rikkuma puhkuse ajal “mitteplaneeritult hukkaläinud ilma tõttu”. Sõidad soojale maale – aga siin ilm paraneb!

Järgnes 14 kommentaari lugejailt. Mõned neist. “Kas see oli nali?” – “Eestis ei saa meteoaridust, raha aga pole neil estidel ei instrumentide ega sputnikute jaoks!” – “Veel hiljuti töötasid Eesti ilmakeeskuses venelased. See teenistus aeti edukalt laiali. Mõne aja pärast loodi uus. Ainult et rahvuslik. Nüüd meil on, mis on – täielik ebakompetentsus.” – “Kas siis hr Jarkin helistas mais EMHIsse ja planeerib oma puhkuse vastavalt prognoosile?”

Lisaksin ka omapoolse kommentaari.

Ilm tuleb tavaliselt nii nagu jumal

juhatab, prognoosid aga nii, nagu mudelid pakuvad ning sünoptikud pakutud interpreteerivad.

Ainult et mudelid esitavad mitu võimalikku ilma, mille hulgast siis valitakse kõige tõenäolisem variant.

Härri Jarkini artikkel meenus mulle väidet, mille esitas umbes 15 aastat tagasi üks Eesti tähtis riigiametnik: “Kas me peame kulutama raha prognoosidele, kui ilm tuleb ikka, ennustad seda või ei?!” (Too sentents on juba juurdunud maailma meteoroloogide folkloori.)

Kuidas siis augusti ilm tuli? Kuu esimene pool töötas tulla kuum, hiljem jahedam. Prognoositud sadade osas pakuti üle.

Ajakirjanikuhärri võib aga rahulik olla: põhjust rahvast petta sünoptikuil küll ei ole. Nii nagu ei tahtnud Ameerika kolleegid paanikat tekitada, hoiatades “mister Deani” kui V kategooria orkaani eest (mis osutus sügaval maismaal jõuetumaks, kuid siiski purustavaks). Nii nagu ei tule Pärnu uputused alati oodatud ... õigemini kardetud tasemel.

Õige muutlik kant

Väide, et Moskva valitseja Lužkov sünoptikuid vallandas, on vale – seda õigust tal pole. Loodi vaid linna jaoks oma prognoosigrupp, kes kasutab endiselt Vene ilmateenistuse andmeid.

Üks Uljanovski daam andis mullu sünoptikud koguni kohtusse, sest puhkuseilm ei tulnud selline, nagu varem ennustati. Hagi jäi rahuldamata, nii nagu ka kohtuasjad Kaukaasia 2002. a uputuse, samuti Moskvat ootamatult tabanud lumetormide jne osas.

Prognoose jälgides tuleks arvestada selle täitumise tõenäosust. Järgmise päeva ilma prognoosi täituvus on umbes 94%, edasi see langeb. En-

nustus üle viie-kuue päeva ette muutub juba kaunis kahtlaseks.

Kõik sõltub muidugi paigast. Venemaa keskosa, Araabia poolsaare või Siberi kohta on prognoosi panna palju kergem kui mereäärsete riikide jaoks. Vähe on maid, kus näiteks temperatuurirežiim on nii muutlik kui meil: paarisaja kilomeetri kohta paarkümmend kraadi!

Sputnikud Venemaal on, aga ei kasutata

Eestis saab meteoroloogiat õppida mitmes kõrgkoolis: Eesti Mereakadeemias, TŮS, TTŮS jm. “Estidel” on nüüd olemas moodsad automaat- ja mehitatud ilmajaamad. Oma meteosputnikuid meil siiski pole (muide, ka Venemaa kasutab vaid välismaiste satelliitide andmeid).

Jaamadega kaetuses oleme aga Venemaast kaugel ees, sest seal koondati rahapuuduse tõttu 2000. aastal 45% meteojaamadest. Pärast suuri looduskatastroofe on asunud vaatlusvõrgu taastamisele. Nii nagu meilgi loobuti pärast suuri torme Ida-Virumaal sünoptikute koondamisest ning pärast 2005. aasta jaanuariuputust taastatakse meremeteoroloogiat.

Ja lõpuks. Eesti ilmateenistuses on sünoptikutest üle poole venelased, kes hariduse saanud nii Leningradis kui Tallinnas.

Päris lõpetuseks Venemaa ilmateenistuse ühe juhi professor Roman Vilfandi lemmikanekdoot. Pärast viluläinud prognoosi otsustati sünoptik maha lasta. Linnavalitsuse vana nõunik soovitas selle asemel süüdlane hoopis üles puua. Miks? küsiti. “Aga sellepärast, et siis vähemalt näeme tuule suunda!”

AIN KALLIS